

پژوهش در علوم ورزشی

سال سوم، شماره ششم، بهار ۱۳۸۴

تعیین اولویت‌های پژوهشی در تربیت بدنی و علوم ورزشی از دیدگاه مدیران و مسئولان اجرایی تربیت بدنی

دکتر معرفت سیاه کوهیان - استادیار دانشگاه محقق اردبیلی

دکتر محمد احسانی - استادیار دانشگاه تربیت مدرس

چکیده

هدف: تعیین اولویت‌های پژوهشی در تربیت بدنی و علوم ورزشی وسیله‌ای برای اعتبار بخشیدن به تصمیمات اتخاذ شده تلقی می‌شود. پژوهش حاضر^۱ با هدف تعیین اولویت‌های پژوهشی در تربیت بدنی و علوم ورزشی از دیدگاه مدیران و مسئولان اجرایی تربیت بدنی سراسر کشور انجام شد.

روش: در این خصوص دیدگاه‌های کلیه مدیران اجرایی تربیت بدنی سراسر کشور از طریق یک پرسش‌نامه پنج بخشی جمع آوری گردید. برای جمع آوری داده‌های مورد نیاز از تکنیک دلفای استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از انجام پژوهش نشان داد که سه ملاک کاربردی بودن (با ۱۶۵ امتیاز)، نوآوری و ابتکار (با ۱۵۳ امتیاز) و اهمیت به ارزشهای فرهنگی

۱. پژوهش حاضر با حمایت پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی اجرا شده است.

و اجتماعی (با ۱۵۰ امتیاز) در اجرای تحقیقات علوم ورزشی به ترتیب سه اولویت اول را به خود اختصاص می‌دهند. در ارتباط با حوزه‌های کلان پژوهشی، ورزش آموزش و پرورش (با ۱۷۰ امتیاز)، ورزش همگانی (با ۱۶۰ امتیاز) و ورزش قهرمانی (با ۱۵۱ امتیاز)، آزمایشگاه علوم ورزشی (با ۱۴۹ امتیاز) و روانشناسی ورزش (با ۱۴۶ امتیاز) نیز به عنوان سه اولویت اول انتخاب شدند.

نتیجه گیری: به طور کلی، با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان چنین نتیجه گیری کرد که در بخش تربیت بدنی و علوم ورزشی، تحقیقاتی باید صورت گیرد که دارای ویژگی کاربردی باشد، در حوزه ورزش آموزش و پرورش قرار بگیرد و در ارتباط با علم تمرین باشد. در این صورت، پژوهش‌ها بر اساس نیازهای واقعی جامعه ورزش کشور به اجرا در می‌آیند و از پراکنده کاری تحقیقاتی جلوگیری به عمل خواهد آمد و خط مشی تحقیقات در بخش تربیت بدنی و علوم ورزشی به روشنی ترسیم می‌شود.

کلید واژه‌ها: اولویت‌های پژوهشی، علوم ورزشی، ملاک‌ها، حوزه‌های پژوهشی.

مقدمه

اصولاً تعیین اولویت‌های پژوهشی در هر رشته‌ای مستلزم بررسی، مسئله یابی و شناخت مشکلات موجود در آن رشته است. بدیهی است در صورتی که تعیین و طبقه بندی اولویت‌های پژوهشی توسط گروه‌های تخصصی در حوزه‌های مختلف مورد توجه قرار گیرد، طبقه بندی مورد نظر از قوت و استحکام عملی و نظری بالایی برخوردار خواهد بود و گستره تعمیم پذیری نتایج به دست آمده را افزایش می‌دهد (۱). نظر به اینکه، امروزه در کشور امر پژوهش و تحقیق در مقایسه با سال‌های پیش نسبتاً بیشتر مورد توجه قرار گرفته است، هنوز هم با معیارها و استانداردهای بین‌المللی و جهانی فاصله بسیار زیادی وجود دارد؛ با این حال، برای استفاده صحیح و مطلوب از بودجه‌های اندک تحقیقاتی و سوق دادن تحقیقات در جهت رفع نیازهای واقعی، تعیین اولویت‌های پژوهشی اهمیت زیادی دارد. تهیه فهرستی از اولویت‌های پژوهشی قابل توصیه در هر رشته‌ای و طبقه‌بندی آنها بر حسب موضوع، موجب جلوگیری از اتلاف وقت و هدر رفتن امکانات پژوهشی کشور اعم از نیروی انسانی و منابع مالی می‌شود (۲). شواهد و تجربیات حاکی از آن است که در برخی موارد به دلیل مشخص نشدن و طبقه بندی نشدن اولویت‌های پژوهشی، پژوهشگران و محققان و به ویژه دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی در انتخاب موضوع‌های تحقیقاتی با مشکل مواجه می‌شوند و در اغلب موارد فقط برای رفع تکلیف و تحت تأثیر عوامل مختلف بدون در نظر گرفتن نیازهای واقعی تحقیقاتی رشته خود، به اجرای پروژه‌های تحقیقاتی می‌پردازند و این در حالی است که در اکثر رشته‌های علمی، اولویت بندی‌های تحقیقاتی مورد توجه قرار نمی‌گیرد. قضاوت‌های یک سویه و لحاظ کردن دیدگاه‌ها و نظرات قشر خاصی در هر یک از پدیده‌ها و امور اجتماعی- فرهنگی و ... نتایج مطلوب و بهینه‌ای را به دنبال نخواهد داشت.

تعیین اولویت‌های پژوهشی در تربیت بدنی و علوم ورزشی نیز مانند سایر رشته‌های علمی از چند سال پیش مورد توجه محققان و پژوهشگران این رشته قرار گرفته است. (۴،۱)، تعیین اولویت‌های پژوهشی و انجام به موقع تحقیقات اولویت‌دار با تکیه بر تحقیقات کاربردی (تقاضا محور) می‌تواند پژوهش را حل‌کننده مشکلات موجود در جامعه ورزشی کشور معرفی و متجلی سازد و باور لازم را بین مسئولان ایجاد نماید. چرا

که در سال‌های گذشته عدم به کارگیری نتایج تحقیقاتی و یا به عبارت دیگر ناکارآمدی نتایج تحقیقاتی در حوزه علوم ورزشی سبب گسستگی مراکز علمی و دانشگاهی با مراکز اجرایی و علمی شده و نتایج تحقیقات انجام شده در حوزه علوم ورزشی عملاً دارای کارایی و نقش تحقیقاتی مشخص نبوده و این نکته موجب شده است تا تحقیقات حوزه علوم ورزشی تنها به عنوان مصرف کننده بدون بازده متصور شود و به همین دلیل، اولین آسیب پذیری را در هر کاهش بودجه پذیرا بوده است (۲). با توجه به حساسیت موضوع تحقیق و نظر به اهداف پژوهش حاضر که اولویت‌های پژوهشی در تربیت بدنی و علوم ورزشی را از دیدگاه مدیران و مسئولان ارشد نظام تربیت بدنی کشور مورد مطالعه قرار داده است، نتایج دوری از تک بعدی نگری با گسترده و دامنه تعمیم پذیری بالا حاصل خواهد شد که می‌توان بر اساس آن نیازهای جامعه ورزشی را شناسایی نمود و مبتنی بر آن، خط مشی تحقیقاتی را در حوزه علوم ورزشی تبیین کرد.

روش و مواد

جامعه و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه مدیران و مسئولان تربیت بدنی سراسر کشور را در بر گرفت که در یکی از سازمان‌ها و نهادهای دولتی مشغول انجام وظیفه بودند و نمونه آماری مورد مطالعه، کلیه مدیران و مسئولان ارشد تربیت بدنی شامل رئیس، معاونان و مدیران کل اجرایی سازمان تربیت بدنی، رئیس و مسئولان اجرایی کمیته ملی المپیک، روسای فدراسیون‌ها، روسای انجمن ورزش بانوان، مدیران کل تربیت بدنی استان‌ها، مدیران کل تربیت بدنی سازمان‌ها و نهادهای دولتی بود که در نهایت تعداد ۱۵۴ مدیر و مسئول را شامل می‌شد.

ابزار گردآوری اطلاعات

ابزار گردآوری اطلاعات پژوهش حاضر، یک پرسشنامه بسته پنج بخشی محقق ساخته بود، بخش نخست این پرسشنامه شامل مقدمه، عنوان، هدف و مشخصات فردی بود که نمونه‌های پژوهشی با آن‌ها آشنا می‌شدند و تکمیل می‌نمودند؛ بخش دوم شامل

ملاک‌های اولویت پژوهش‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی بود؛ بخش سوم پرسشنامه حوزه‌های کلان تحقیقاتی مورد توجه قرار گرفت؛ و در بخش پایانی پرسشنامه نیز اهمیت و اولویت رشته‌ها و گرایش‌های تحصیلی مختلف در تربیت بدنی و علوم ورزشی مورد سؤال واقع شده بود. در این پرسشنامه، مدیران و مسئولان ارشد تربیت بدنی کشور در هر قسمت، به فراخور اهمیت آن‌ها به ترتیب در ستون اول برای بیشترین و در ستون چهارم برای کمترین اولویت، نظرات خود را با درج علامت ضربدر (X) مشخص می‌کردند. ستون سمت چپ پرسشنامه که ستون پنجم آن بود، برای مواردی که آزمودنی نظر خاصی نداشت، در نظر گرفته شده بود.

روش جمع آوری اطلاعات

در این پژوهش، روش توصیفی (نظر سنجی از مدیران و مسئولان ارشد تربیت بدنی کشور) با استفاده از پرسشنامه با مقیاس رتبه‌ای به کار رفت. در همین خصوص، ابتدا داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز در ارتباط با موضوع تحقیق، با استفاده از منابع و مآخذ داخلی و خارجی موجود جمع آوری شد و سپس بر اساس اطلاعات به دست آمده، پرسشنامه مقدماتی تنظیم گردید و برای افزایش اعتبار آن بین یک گروه منتخب برای کسب نظرات و دیدگاه‌های متخصصان رشته، که دارای پست اجرایی بودند، توزیع شد و بر اساس آرا و نظر آنان تغییرات و تعدیلات لازم در پرسشنامه مقدماتی اعمال گردید و بر اساس بررسی به عمل آمده، پرسشنامه نهایی تنظیم شد. آنگاه پس از توزیع پرسشنامه نهایی بین مدیران و مسئولان تربیت بدنی سراسر کشور، با استفاده از روش صعودی (تکنیک دلفای)، اطلاعات مورد نیاز جمع آوری شد. برای تعیین میزان اولویت هر یک از متغیرهای مورد سنجش از طریق پرسشنامه ویژه و تبدیل فراوانی درصدی به مقادیر عددی و در نهایت محاسبه امتیازات در ستون واژه خیلی زیاد معادل عدد ۴، زیاد معادل عدد ۳، متوسط معادل عدد ۲، کم معادل عدد ۱، و بی نظر معادل عدد صفر در نظر گرفته شد. آنگاه جمع جبری مقادیر عددی هر یک از متغیرهای مورد سنجش، امتیاز مربوط به آن متغیر را مشخص کرد. سپس با استفاده از روشهای آماری مناسب (میانگین و فراوانی درصدی) اطلاعات به دست آمده، بررسی گردید.

نتایج

ملاک‌های اولویت پژوهش‌ها

یافته‌های پژوهش حاضر، در ارتباط با ملاک‌های مورد نظر، برای اجرای طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، از دیدگاه مدیران و مسئولان ارشد نظام تربیت بدنی کشور نشان داد که به ترتیب کاربردی بودن پژوهش، نوآوری و ابتکار، اهمیت به ارزش‌های فرهنگی - اجتماعی، اهمیت به ارزشهای آموزشی - تربیتی، ملی و کلان بودن پژوهش، بنیادی بودن پژوهش، توسعه‌ای بودن پژوهش، تقاضا محور بودن پژوهش، در نظر گرفتن مناطق محروم، مقرون به صرفه بودن، و خرد و محلی بودن پژوهش اولویت‌های اول تا یازدهم را به خود اختصاص می‌دهند (جدول ۱).

بررسی نتایج به دست آمده مبین این واقعیت است که ۸۴ درصد از مدیران و مسئولان اجرایی نظام تربیت بدنی کشور، اهمیت ملاک کاربردی بودن را خیلی زیاد؛ ۹ درصد زیاد؛ ۵ درصد متوسط؛ و تنها ۲ درصد در حد کم ارزیابی کرده‌اند. در ارتباط با ملاک نوآوری و ابتکار، ۵۱ درصد از مدیران و مسئولان اجرایی تربیت بدنی اهمیت این ملاک را خیلی زیاد؛ ۲۷ درصد زیاد؛ ۲۰ درصد متوسط و تنها ۲ درصد کم ارزیابی نموده‌اند. در ارتباط با ملاک اهمیت به ارزش‌های فرهنگی - اجتماعی، ۴۵ درصد اهمیت این ملاک را در حد خیلی زیاد؛ ۴۱ درصد در حد زیاد؛ ۷ درصد در حد متوسط؛ و ۷ درصد در حد کم ارزیابی کرده‌اند. اطلاعات تکمیلی در این خصوص در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: ملاک‌های اولویت تحقیقات علوم ورزشی از نظر مدیران ارشد تربیت بدنی کشور

جمع کل امتیاز	بی نظر		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد		ملاک‌ها
	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	
۱۶۵	۰	۱	۲	۴	۵	۱۲	۹	۱۴۸	۸۴	۱- کاربرد بودن پژوهش	
۱۵۳	۰	۱	۲	۱۸	۲۰	۳۶	۲۷	۹۸	۵۱	۲- نوآوری و ابتکار	
۱۵۰	۰	۳	۷	۶	۷	۵۷	۴۱	۸۴	۴۵	۳- اهمیت به ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی	
۱۴۱	۰	۱۰	۲	۱۰	۱۱	۶۶	۵۱	۶۴	۳۶	۴- اهمیت به ارزش‌های آموزشی- تربیتی	
۱۳۳	۰	۱	۲	۲۸	۳۳	۲۴	۱۹	۸۰	۴۶	۵- ملی و کلان بودن تحقیق	
۱۳۱	۲	۲	۵	۲۰	۲۳	۴۵	۳۴	۶۴	۳۶	۶- بنیادی بودن پژوهش	
۱۳۱	۰	۲	۴	۱۹	۲۰	۶۳	۴۷	۴۸	۲۷	۷- توسعه‌ای بودن پژوهش	
۱۲۹	۰	۴	۹	۱۸	۲۰	۵۱	۳۹	۵۶	۳۲	۸- تقاضا محور بودن پژوهش	
۱۲۵	۰	۳	۷	۲۸	۳۲	۴۲	۳۱	۵۲	۳۰	۹- در نظر گرفتن مناطق محروم	
۱۰۹	۰	۶	۱۴	۳۴	۳۹	۳۳	۲۶	۳۶	۲۱	۱۰- مقرون به صرفه بودن	
۱۰۲	۵	۵	۱۴	۲۸	۳۳	۴۵	۳۶	۲۴	۱۴	۱۱- خود و محلی بودن پژوهش	

حوزه‌های کلان

در ارتباط با حوزه‌های کلان تحقیقاتی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی همان گونه که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، بررسی نتایج به دست آمده نشان داد که ورزش آموزش و پرورش، ورزش همگانی، ورزش قهرمانی، ورزش بانوان، ورزش دانشگاه‌ها،

ورزش اقسار ویژه، و در نهایت ورزش کارگری و کارمندی به ترتیب اولویت‌های اول تا هفتم را به خود اختصاص می‌دهند.

جدول ۲. اولویت حوزه‌های کلان تحقیقاتی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی از نظر مدیران ارشد تربیت بدنی کشور

جمع کل امتیاز	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		بی‌نظر		حوزه‌های کلان تحقیقاتی
	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	
۱۷۰	۸۹	۱۵۶	۹	۱۲	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۱- ورزش و آموزش و پرورش
۱۶۰	۷۰	۱۲۴	۲۳	۳۰	۷	۶	۰	۰	۰	۰	۲- ورزش همگانی
۱۵۱	۵۴	۹۶	۳۱	۴۲	۱۳	۱۲	۲	۱	۰	۰	۳- ورزش قهرمانی
۱۴۹	۵۳	۹۲	۳۶	۴۸	۹	۸	۲	۱	۰	۰	۴- ورزش بانوان
۱۳۹	۲۳	۴۰	۵۲	۶۹	۲۵	۲۲	۰	۰	۰	۰	۵- ورزش دانشگاه‌ها
۱۲۱	۲۰	۳۶	۴۱	۵۴	۳۲	۲۸	۷	۳	۰	۰	۶- ورزش اقسار ویژه
۱۱۱	۱۱	۲۰	۳۲	۴۲	۵۵	۴۸	۲	۱	۰	۰	۷- ورزش کارگری و کارمندی

رشته‌ها و گرایش‌های تحصیلی

در بررسی میزان اولویت رشته‌ها و گرایش‌های مختلف تحصیلی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی کشور از نظر مدیران ارشد نظام تربیت بدنی کشور، نتایج حاصل نشان دهنده آن بود که گرایش‌ها و رشته‌های مختلف تحصیلی از اولویت متفاوتی برخوردار هستند؛ این واقعیت در جدول ۳ به خوبی نشان داده شده است. نتایج نشان داد که ۶۴ درصد از مدیران و مسئولان اجرایی ورزش کشور اهمیت گرایش تحصیلی علم تمرین را در حد خیلی زیاد؛ ۲۹ درصد در حد زیاد؛ و در نهایت ۷ درصد در حد

متوسط ارزیابی نموده‌اند. یعنی ۹۳ درصد جامعه مورد مطالعه بر این باورند که این بخش از اولویت تحقیقاتی بالایی برخوردار است. در ارتباط با گرایش علوم آزمایشگاهی نتایج نشان داد که ۵۴ درصد از مدیران و مسئولان اجرایی ورزش کشور اهمیت تحقیقات علوم آزمایشگاهی را در حد خیلی زیاد؛ ۳۴ درصد در حد زیاد؛ ۱۰ درصد در حد متوسط؛ و تنها ۲ درصد در حد کم می‌دانند. در مورد اولویت تحقیقاتی گرایش تحصیلی روان شناسی ورزش نتایج نشان داد که ۴۳ درصد از آنان اهمیت این رشته از تحقیقات را در حد خیلی زیاد؛ ۴۷ درصد در حد زیاد؛ ۶ درصد در حد متوسط؛ در حد متوسط؛ ۲ درصد در حد کم؛ و ۲ درصد دیگر نیز بدون نظر خاص ارزشیابی نموده‌اند. میزان اولویت پژوهشی سایر رشته‌ها و گرایش‌های تحصیلی در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. اولویت پژوهشی رشته‌ها و گرایش‌های تحصیلی مختلف از نظر مدیران و مسئولان ارشد تربیت بدنی کشور

گرایش تحصیلی	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		بی نظر	جمع کل امتیاز
	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز	درصد	امتیاز		
۱- علم تمرین	۶۴	۱۱۲	۲۹	۳۹	۷	۶	۰	۰	۰	۱۵۷
۲- علوم آزمایشگاهی	۵۴	۹۶	۳۴	۴۲	۱۰	۱۰	۲	۱	۰	۱۴۹
۳- روانشناسی ورزشی	۴۳	۷۶	۴۷	۶۳	۶	۶	۲	۱	۲	۱۴۶
۴- تغذیه ورزشی	۴۳	۷۶	۳۹	۵۱	۱۴	۱۲	۴	۲	۰	۱۴۱
۵- مدیریت ورزشی	۵۳	۸۸	۳۲	۳۹	۱۳	۱۲	۲	۱	۰	۱۴۰
۶- فیزیولوژی ورزشی	۴۰	۷۲	۴۰	۵۴	۱۵	۱۲	۵	۲	۰	۱۴۰
۷- تربیت بدنی در مدارس	۴۹	۸۴	۲۹	۳۶	۲۲	۱۸	۰	۰	۰	۱۲۸
۸- رشد و تکامل حرکتی	۴۹	۴۸	۵۳	۷۲	۱۷	۱۴	۲	۱	۰	۱۲۵
۹- یادگیری حرکتی	۲۷	۴۸	۵۰	۶۶	۲۱	۱۸	۲	۱	۰	۱۲۳
۱۰- ورزش درمانی	۳۰	۵۲	۴۵	۵۷	۱۹	۱۶	۵	۲	۰	۱۲۷
۱۱- بیومکانیک ورزشی	۲۵	۴۴	۴۵	۶۰	۲۸	۲۲	۲	۱	۰	۱۲۷
۱۲- طب ورزشی	۲۶	۴۴	۴۶	۶۰	۲۲	۱۸	۴	۲	۲	۱۲۴

۱۲۳	۲	۲	۴	۲۴	۲۷	۵۷	۴۴	۴۰	۲۳	۱۳- حرکت شناسی
۱۲۳	۰	۳	۷	۲۴	۲۶	۶۰	۴۵	۳۶	۲۲	۱۴- سنجش و اندازه گیری در تربیت بدنی
۱۱۴	۰	۳	۶	۳۰	۳۵	۵۷	۴۴	۲۴	۱۴	۱۵- جامعه شناسی ورزشی
۱۱۲	۰	۴	۹	۳۲	۳۷	۴۸	۳۷	۲۸	۱۷	۱۶- حقوق ورزشی
۱۰۲	۰	۴	۸	۴۸	۵۵	۳۰	۲۳	۲۰	۱۴	۱۷- اصول و مبانی تربیت بدنی
۱۰۲	۰	۶	۱۲	۴۰	۴۸	۴۸	۳۶	۸	۴	۱۸- فلسفه تربیت بدنی
۹۲	۰	۱۲	۲۴	۴۴	۵۲	۲۴	۱۸	۱۲	۷	۱۹- تاریخ تربیت بدنی

بحث

ملاک‌های اولویت تحقیقات

بررسی اطلاعات به دست آمده در ارتباط با اهمیت ملاک‌های مطرح و مورد نظر در ارتباط با اجرای تحقیقات رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی از دیدگاه مدیران و مسئولان اجرایی ورزش کشور حاکی از آن بود که ملاک کاربردی بودن تحقیقات اولین و مهم‌ترین ملاک و معیار مورد نظر در انجام تحقیقات رشته است. به عبارت دیگر، قریب به اتفاق افراد مورد مطالعه (۹۳ درصد) بر این باور بودند که ملاک کاربردی بودن تحقیقات در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی اولویت و اهمیت بالایی دارد (جدول ۱). به نظر می‌رسد، در حال حاضر، تحقیقات اجرا شده در حوزه تربیت بدنی و علوم ورزشی که به طور عمده در قالب پایان‌نامه‌های تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترای این رشته به اجرا در می‌آید، به طور کامل نمی‌تواند نیازهای جامعه ورزش کشور را پاسخگو باشد، بر همین اساس، مدیران و مسئولان ارشد نظام تربیت بدنی کشور بر کاربردی شدن تحقیقات این رشته تاکید داشته‌اند.

نتایج همچنین حاکی از آن بود که نوآوری و ابتکار در تحقیقات رشته، به عنوان دومین ملاک مهم مورد توجه قرار گرفته است (جدول ۱). زمانی می‌توان در تحقیقات مربوط به رشته، از نوآوری و خلاقیت حرف به میان آورد که در درجه اول بستر مناسب

برای آزمون افکار و ایده‌های خلاق به ویژه بین پژوهشگران و محققان جوان و دانشجویان دانشگاه‌ها ایجاد شود و در درجه دوم امکانات و تجهیزات علمی و آزمایشگاهی در اختیار محققان قرار گیرد. در این خصوص، بایستی توجه داشت که موضوع اول یعنی حمایت از افکار و عقاید خلاق نباید صرفاً به معنی تجهیز آزمایشگاه‌ها و خرید وسایل گران قیمت تفسیر شود. بلکه رایه روشهای نوین علمی، در اختیار قرار دادن آخرین یافته‌های پژوهشی که امروزه با استفاده از اینترنت به راحتی در دسترس است، تغییر نظام آموزشی و ایجاد فضا و بستر مناسب تحقیقاتی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در این زمینه است. به نظر می‌رسد اولین و مهم‌ترین عامل در اجرای پروژه‌ها و تحقیقات بدیع، تفکر واگرا و خلاق محققان و پژوهشگران رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی است.

اهمیت به ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی در اجرای تحقیقات رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی از دیدگاه مدیران و مسئولان اجرایی تربیت بدنی کشور به عنوان سومین ملاک مهم مورد توجه است. به نظر می‌رسد با توجه به ماهیت شغلی و اجرایی مدیران و مسئولان نظام تربیت بدنی کشور، جایگاه و رتبه سوم به ملاک اهمیت به ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی منطقی باشد، زیرا در هر جامعه‌ای، تحقیقات به اجرا درآمده، به ویژه تحقیقات تجربی و نیمه تجربی باید متناسب و منطبق با اصول و قوانین فرهنگی و اجتماعی آن جامعه باشد و بر همین اساس است که مدیران و مسئولان نظام تربیت بدنی کشور آن را به عنوان سومین ملاک مهم در اجرای تحقیقات رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی مورد توجه قرار داده‌اند.

حوزه‌های کلان تحقیقاتی

با توجه به نتایج حاصل از انجام پژوهش حاضر، یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین حوزه‌های کلان اولویت دار تحقیقاتی که باید در تحقیقات رشته تربیت بدنی و علوم- ورزشی مد نظر قرار گیرد، ورزش آموزش و پرورش است. آموزش و پرورش، پایه و اساس جامعه در عرصه‌های مختلف است، زیرا ورزش آموزش و پرورش، ورزش دانشگاه‌ها، ورزش قهرمانی، ورزش بانوان و بخش‌های مختلف جامعه را تحت الشعاع قرار می‌دهد. بر همین اساس، دستیابی به این نتایج دور از انتظار نبود. در واقع سرمایه گذاری در امر تحقیقات آموزش و پرورش، سرمایه گذاری برای آینده جامعه تلقی می‌شود؛ برای اینکه جوانان، نوجوانان و نونهالان امروز، مدیران، مسئولان فردای جامعه خواهند بود. به

نظر می‌رسد همکاری نزدیک بین وزارت آموزش و پرورش، سازمان تربیت بدنی و وزارت علوم تحقیقات و فناوری به ویژه دانشگاه‌ها، پژوهشکده و اداره کل تربیت بدنی و علوم- ورزشی وزارت مطبوع در این گذر، راه‌گشا باشد. بنابراین، با توجه به نتایج به دست آمده مدیران و مسئولان ارشد نظام تربیت بدنی کشور با آگاهی و درک صحیح از جایگاه والای ورزش آموزش و پرورش، این حوزه را به عنوان اولین و مهم‌ترین حوزه کلان تحقیقاتی که باید مورد توجه محققان و پژوهشگران قرار گیرد، معرفی کرده‌اند.

بررسی نتایج به دست آمده در ارتباط با میزان اولویت ورزش همگانی، از نظر مدیران اجرایی ورزش کشور حاکی از آن است که این حوزه کلان تحقیقاتی از جایگاه مهمی برخوردار است. امروزه در کشورهای غربی و پیشرفته بیش از پیش محققان و پژوهشگران با هدف افزایش وضعیت سلامتی و تندرستی اقشار مختلف جامعه دست به تحقیق و تفحص می‌زنند (۳،۷،۸،۱۱). با توجه به اینکه رشد و توسعه ورزش همگانی، از ابعاد مختلف، وضعیت اقشار مختلف جامعه را در عرصه‌های مختلف تحت الشعاع قرار می‌دهد، به نظر می‌رسد مدیران و مسئولان ارشد نظام تربیت بدنی کشور با توجه به اهمیت و حساسیت موضوع، بر اولویت تحقیقاتی این حوزه تأکید داشته‌اند. با این حال، بایستی توجه داشت که در ارتباط با توسعه و تعمیم فرهنگ ورزش همگانی هنوز گام‌های اساسی برداشته نشده است. بر همین اساس، راهکارهای مناسبی با توجه به امکانات، تجهیزات، فضا و سایر عوامل اثرگذار طراحی شده و در اختیار اقشار مختلف جامعه قرار گیرد. یکی از حوزه‌های تحقیقاتی مهم در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، ورزش قهرمانی است. جمع‌بندی نتایج به دست آمده در ارتباط با میزان اولویت حوزه تحقیقاتی ورزش قهرمانی از دیدگاه مدیران و مسئولان ارشد نظام تربیت بدنی کشور حاکی از آن بود که این حوزه از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. با ارزیابی مطالعات انجام شده از طرف سازمان تربیت بدنی و ادارات کل تربیت بدنی استان‌ها درمی‌یابیم که کارهای اساسی و جدی در این خصوص صورت نگرفته است و خلاء موجود در مورد تحقیقات مربوط به ورزش قهرمانی این واقعیات را بیش از پیش نمایان می‌سازد. در این مورد، تحقیقات راهبردی باید با هدف ارتقای وضعیت ورزش قهرمانی به اجرا دربیاید. به نظر می‌رسد امر تحقیق و تفحص به ویژه در ادارات کل تربیت بدنی استان‌ها به شکل جدی دنبال نشده است. بر عکس، نظر به اهمیت ورزش قهرمانی در جهان امروزی، در

کشورهای پیشرفته، مطالعات گسترده‌ای با هدف پیشبرد و بهبود اجرای ورزشی ورزشکاران نخبه صورت می‌گیرد (۵،۶،۹،۱۰). نکته حائز اهمیت دیگر این است که در حال حاضر بنا به دلایل مختلف، ارتباط قوی بین مراکز علمی و دانشگاهی با مراکز اجرایی مانند فدراسیون‌ها، ادارات کل تربیت بدنی و ... وجود ندارد. بدیهی است یکی از مهم‌ترین و شاید تنها راه دستیابی افتخارات بین‌المللی و جهانی ایجاد همبستگی قوی بین دانشگاه‌ها و مراکز اجرایی ورزش است.

رشته‌ها و گرایش‌های تحصیلی

نتایج حاصل از انجام تحقیق حاضر مبین آن بود که از نظر مسئولان اجرایی تربیت بدنی کشور، علم تمرین یا اصول علمی انجام تمرینات ورزشی در بین سایر رشته‌های علمی علوم ورزشی، اولین رتبه را به خود اختصاص داده و مهم‌ترین رشته و گرایش تحصیلی از نظر اولویت تحقیقاتی است. با توجه به اهمیت ورزش قهرمانی و کسب افتخارات بین‌المللی و جهانی در رشته‌های مختلف، اولویت اصول برنامه‌ریزی و روش شناسی تمرینات ورزشی اجتناب ناپذیر است. بر همین اساس، مدیران و مسئولان اجرایی ورزش کشور بر اهمیت این رشته از تحقیقات تأکید داشتند. با توجه به وضعیت کنونی ورزش کشور و ضرورت آشنایی کامل مربیان و دست‌اندرکاران ورزش قهرمانی با مقوله برنامه‌ریزی تمرینات، کسب چنین نتایجی تعجب‌آور نمی‌نماید. متأسفانه واحد درسی علم تمرین در مقاطع مختلف تحصیلات دانشگاهی به عنوان واحد درسی اختیاری مطرح بوده و از طرف مسئولان و دست‌اندرکاران تربیت بدنی و علوم ورزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جزو دروس تحصیلی اصلی مورد توجه قرار نگرفته است. آیا فارغ‌التحصیلان مقاطع مختلف تحصیلی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی قادر هستند که برنامه‌ریزی براساس روش شناسی و اصول علمی انجام تمرینات ورزشی طراحی و ارائه نمایند؟ این در حالی است که در ارتباط با بسیاری از رشته‌های ورزشی مانند وزنه برداری، فوتبال، شنا، واترپلو و .. دست‌اندرکاران سازمان تربیت بدنی، دست به دامن مربیان و کارشناسای کشورهای خارجی شده‌اند. به نظر می‌رسد بین نیازهای جامعه ورزش کشور و قابلیت‌های فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها ناهمگونی وجود

دارد. تأکید مدیران ارشد نظام تربیت بدنی کشور بر اهمیت تحقیقات مرتبط با علم تمرین، بیانگر این واقعیت است که توجه جدی به این مقوله اجتناب ناپذیر است. در ارتباط با تحقیقات مربوط به آزمایشگاه علوم ورزشی از دیدگاه مدیران و مسئولان ارشد نظام تربیت بدنی کشور نتایج حاکی از آن بود که این رشته از تحقیقات از اهمیت و اولویت بسیار بالایی برخوردار بوده و در بین رشته‌ها و گرایش‌های تحصیلی مختلف رتبه دوم را به خود اختصاص داده است. از طرف دیگر، باید توجه داشت که تحقیقات آزمایشگاهی رشته، مورد توجه کافی قرار نگرفته است، زیرا با توجه به امکانات و تجهیزات موجود در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی امکان اجرای بسیاری از پروژه‌های تحقیقاتی عملاً میسر نیست. گرچه در سال‌های اخیر تجهیزات و امکاناتی با توجه به بودجه اندکی که از طرف وزارت علوم برای این کار اختصاص یافته است، فراهم شده است؛ با این حال، تجهیز و راه اندازی آزمایشگاه‌های تربیت بدنی اولاً باید بر اساس برنامه‌های مدون و اهداف ویژه طراحی شود، و ثانیاً بتوان از امکانات موجود به صورت بهینه بهره برداری کرد. در اغلب موارد، آزمایشگاه‌های تربیت بدنی موجود در دانشگاه‌ها، به انبارهایی مبدل شده‌اند که گاه و بی‌گاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی برای اجرای پایان نامه‌های خود به این مراکز مراجعه می‌کنند. متأسفانه نه تنها امکانات آزمایشگاهی موجود بر اساس نیازهای واقعی جامعه ورزشی کشور فراهم نشده‌اند، بلکه افراد یا پرسنل متخصص که با روشهای آزمایشگاهی آشنایی کافی داشته باشند، وجود ندارد و تربیت نیروی انسانی متخصص در این مورد از ضروریات است. در هر صورت، با توجه به اهمیت و اولویت تحقیقات آزمایشگاهی در حوزه تربیت بدنی و علوم ورزشی از دیدگاه مدیران اجرایی ورزش، بازنگری اساسی در این باره ضروری بوده و دست اندرکاران و مسئولان ذی ربط باید برنامه‌ها و طرح‌های مدونی ارائه نمایند.

روانشناسی ورزش یکی از رشته‌ها و گرایش‌های تحصیلی دانشگاهی است که از نظر مدیران و مسئولان اجرایی ورزش کشور در مقایسه با سایر رشته‌های مطرح، رتبه سوم را به خود اختصاص داده است. به نظر می‌رسد با توجه به ماهیت اجرایی شغل مدیران و مسئولان تربیت بدنی کشور، تأکید بر تحقیقات روان‌شناسی ورزشی منطقی باشد، زیرا امروزه اهمیت تحقیق و تفحص در ارتباط با روان‌شناسی ورزشی و اثرات مثبت و منفی عوامل روانی در کسب قهرمانی به ویژه برای ورزشکاران حرفه‌ای، بر کسی پوشیده

نیست. باید توجه داشت که ورزشکاران نخبه امروزی، به سطوحی از اجراهای ورزشی دست یافته‌اند که تنها عوامل روانی می‌توانند در اجراهای ورزشی آنان نوسان ایجاد کنند و بر همین اساس، اهمیت و اولویت عوامل روانی در ورزش قهرمانی مورد تأکید است. همچنین با توجه به اثرات روحی - روانی فعالیت‌های بدنی و ورزش در بین اقشار مختلف جامعه، توجه به تحقیقات این رشته حایز اهمیت است. بنابراین به نظر می‌رسد با توجه به موارد مطرح، مدیران و مسئولان اجرایی ورزش کشور، با آگاهی و شناخت کافی و همچنین بر اساس مقتضیات شغلی خود، تحقیقات مربوط با روانشناسی ورزشی را به عنوان سومین گرایش تحصیلی اولویت دار مطرح کرده‌اند. از طرف دیگر، نبود افراد متخصص و روانشناسان ورزشی در داخل کشور که بتوانند با اطلاعات و دانش کاربردی خود در اختیار تیم‌های ملی بوده و سطوح اجراهای ورزشی ورزشکاران را ارتقا بخشند، دستیابی به چنین نتایجی را توجیه می‌کند.

نتیجه گیری

براساس نتایج حاضر چنین می‌توان نتیجه گیری کرد که ملاک‌های انجام تحقیقات علوم ورزشی عبارتند از: (۱) کاربردی بودن نتایج تحقیقات؛ (۲) نوآوری و ابتکار در تحقیقات؛ (۳) اهمیت به ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی. همچنین براساس نتایج تحقیق حاضر، تحقیقاتی باید در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی به انجام برسد که در ارتباط با حوزه ورزش آموزش و پرورش، ورزش همگانی و ورزش قهرمانی به عنوان سه حوزه کلان تحقیقاتی اولویت‌دار و مهم باشند. در ارتباط با رشته‌ها و گرایش‌های تحصیلی، تحقیقات رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی باید در گرایش تحصیلی علم تمرین، آزمایشگاه تربیت بدنی و روانشناسی ورزش به اجرا دربیاید. بنابراین، چنین می‌توان جمع بندی نمود که تحقیقاتی باید در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی به اجرا در بیاید که (۱) نتایج آن کاربردی باشد؛ (۲) در حوزه ورزش آموزش و پرورش باشد؛ (۳) در ارتباط با گرایش تحصیلی علم تمرین باشد. براساس نتایج حاصل چنین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که با توجه به وضعیت تحقیقاتی موجود در کشور به ویژه در بخش تربیت بدنی و علوم ورزشی، تعیین خط مشی تحقیقاتی از پیش نیازهای ضروری برای توسعه امر تحقیق و پژوهش است. بر همین اساس، در حوزه تحقیقات علوم ورزشی لازم است تا

زمینه و بستر تحقیقاتی مناسبی با هدف ارتقاء و بهبود وضعیت موجود ایجاد شود تا خط مشی تحقیقاتی رشته براساس اولویت‌ها و نیازهای واقعی جامعه ورزش کشور ترسیم شده و از پراکنده کاری‌های تحقیقاتی پیشگیری به عمل آید. یافته‌ها و نتایج تحقیق حاضر، با توجه به ماهیت طرح، می‌تواند سرمنشأ اجرای طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی بسیاری باشد که براساس دیدگاه‌ها و نظرات مدیران اجرایی ورزش کشور ترسیم شده و پیش روی محققان و پژوهشگران رشته قرار گرفته است.

منابع

۱. آقاپور سید مهدی (۱۳۷۷)، بررسی وضعیت و اولویت‌های پژوهشی در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشکده تربیت بدنی و دانشگاه تهران.
۲. امور اجتماعی و مجلس وزارت کار و امور اجتماعی، موضوعات تحقیقی از طریق دانشگاه‌ها پیشنهادی به کمیسیون گروه اجتماعی و تربیتی شورای پژوهش‌های علمی کشور تیرماه ۱۳۷۴.
۳. مقصودی شاهرخ؛ بررسی نظرات مربیان پرستاری در مورد اولویت‌های پژوهشی آموزش پرستاری در دانشکده‌های پرستاری و مامائی دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشکده پرستاری و مامائی، ۱۳۷۰.
۴. علیزاده محمد حسین، سیاه کوهیان معرفت، تعیین اولویت‌های پژوهشی در تربیت بدنی و علوم ورزشی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، تابستان ۱۳۷۸.
- 5- Australian Sports Commission(1999). *Olympic Facts*. WWW. Ausport.gov. au/sssm.htm 1.
- 6- Burwite L, et al (1994). *Future directions for performance-related sports science research:an interdisciplinary approach*. J.Spt.Sci; 12(1). Feb 93-109.
- 7- Department of Education, Training and Employment(1998). *Research Priority Statement*, *Research Council*. WWW.http://203.1.252.69/Divisions / Strategic services/planact/research council/141 priority statement.htm
- 8- Ennis C D (1992). "The Influence of value orientations in curriculum decision making";_Quest 44(3), 317-329.
- 9- Hardly L Jones G (1994). "Current issues and future directions for performance related research in sport psychology". J.Spt.Sci, 12(1), 61-92.
- 10- Jakeman, P M, et.al (1995). " *Future directions for performance related research in sports physiology*"; The sports council, London, 56p.
- 11- Solmon, M A (1995). " *Value orientations of preservice teaches*". Res.Qua.Exe.Spt; 66(3), 219-230.